

Bernadette Mbuy Beya

Állítsátok meg az erőszakot!

Afrikai nők elleni erőszak – a keresztény vallás nevében

Az „erőszakot” olyan kényszerként határozzuk meg, amelyet testi erő vagy megfélemlítés révén gyakorolnak valakire, hogy manipulálják őt. Így szemlélve mi, afrikai nők biztosan valószínűleg már valamikor életünk folyamán erőszak áldozatai.

Hogy a nők sikeresen védekezhetnek az erőszak ellen, minde előtt azon a spirituális és lélektani légkörön kell javítani, amelyben születésüktől fogva mozognak. Jóllehet különböző területeken léteznek ígéretek arra, hogy megszűntek azokat a hátrányos megkülönböztetéseket, amelyek a nőket áldozatokká teszik, az afrikai társadalom azt a benyomást kelti, hogy megrekedt „a lefelé ki egyenlítődség kultúrájában”. **Afrika szisztematikusan önmaga elpusztításán dolgozik azáltal, hogy tönkretesz a nőket – és ezzel a családot!**

Ennek megváltásáért elég, ha újunkat bizonyos „társadalmi csapások” sebes pontjaira helyezzük. *Néhány példa:*

- Országainkban a *prostitúció* egyenesen szilárd berendezkedés. Semmi sem történik annak érdekében, hogy kiirtásuk a bajt, amely szétrombolja a családokat, például az AIDS vagy más, szexuális úton terjedő betegségek révén.

- *Korrupció:* morális, anyagi és szellemi megvesztegethetőség, amely még a gyermekeket is eléri (megvásárolhatóanuk).

- *A gazdag kisebbség vagyont és érték tárgyakat halmoz föl,* tekintet nélkül a népesség többségére, amelyet arra kár hoztatnak, hogy nyomorban vegetáljon.

- *A kiterjedt nagycsalád káros beavatkozása* a házi ügyekbe egyik oldalról a konfliktusokhoz és a további elszegényedésnek.

- *A terméketlenséget/gyermektelenséget* a nők nyakába varrják, az érintett nők pedig női szenvedésként élnek meg; tartós megaláztatásokat von maga után.

- *A hozomány* manapság jelenetős bevétel forrás – figyelmen kívül hagyva a nők méltóságát.

- *A nemzetséghez vagy törzshöz tartozást* sok helyütt a munka he-

lyi alkalmas vagy a támasz kiteriumává emelik – tekintet nélkül a tényleges hozzájárulásra.

- *Az oktatás- és az egészségügy infrastruktúrájának leépítése* megfosztja a fiatalokat a jövő esélyeitől.

Azerőszak formái

Lumumbasi teológusnőinek köre 1992 óta feladatának tekinti, hogy néven nevezze az erőszak formáit, amelyek folyamatosan áldozatokká teszik az afrikai nőket, és ki fejlessze az ellenállás stratégiáit. *A füzikei erőszak* palettája a veréstől és megsebesítéstől kezdve a megerőszakoláson, szexuális úton terjedő betegségekkel való megfertőzéssel és tartóztatásig. Fontosnak tartjuk, hogy ezen túlmenően a *lélektani, erkölcsi és vallási erőszak* különféle típusaival is foglalkozzunk, például a sértésekkel és bántó megjegyzésekkel, a tabukkal és tilalmakkal, azzal, hogy eltaszítják a nőket, vagy hogy válás esetén megvonják az anyától a jogot, hogy törődhesse a gyerekekkel, továbbá a szexuális zaklatással és azzal, hogy a nőknek valószínűleg kell vetniük magukat annak, aki a válási tevényt képviseli.

Amikor „Isten emberei” alkalmazzák erőszakot

Itt arról van szó, ami korábban a kitelbizonytalanítanak és manipulálnak gondolataiban, akaratában, viselkedésében.

Elgondolkodtató, hogy éppen „egyházi férfiak” ellen indítottak számos megerőszakolási pert – ugyanis a lélektani, erkölcsi és vallási erőszak éppen a tevékenységük messze hatókörébe tartozó nőkben, hiszen megsérti intimitásukat, és lehet, hogy nemcsak személyiségüket, hanem egész hitüket is megrendíti: egész életüket kibillentí egyensúlyából.

Yvonne Mwelwa két szomorú esetről számol be ebben az összeállításban, olyan esetekről, amelyeknek következményei, hogy vallási szektákhoz tartozó nők alá vannak vetve pásztorainknak: „A szektákban állan-

dó gyakorlat, hogy valószínűleg egy nő föl társaságát a pásztor előtt belső zárat vagy rémületét, akkor az arra használatos bibliai szövegeket, hogy rávegye a nőt, adja át neki összes javait, beleértve a testét is: »lelki békéje« érdekében és »Isten emberének« hasznára!”

Így például egy nőnek, aki vadházasságban élt egy házasságával, el kellett hagynia a pásztor által örökösnek minősített partnerét, azzal a következménnyel, hogy teljesen vagyontalan lévén, mintegy a pásztor foglyává vált. Egy másik esetben a nőnek azért kellett elhagynia férjét, mivel a pásztor úgy találta, „ezt a férfit nem Isten rendelte számodra”. Ezek a pásztorok elfelejtik, hogy minden együttéléshez hozzátartozik az öröm, de a közös küzdelem és a tolerancia is a közös nővékedés érdekében.

A szexuális zaklatás az erőszaknak az a formája, amellyel az afrikai nőknek állandóan szembesülniük kell, akár a társadalomban, akár az egyházban. Az embernek az a be nem nyoma, hogy az afrikai nők egész életét negatíván meghatározza nemük! Végül az incesztust, te hát a családon belüli megerőszakolást oly mértékben veszik körül a buk, hogy végül soha nem az áldozat, a megerőszakolt nő számit vétkesnek – bezárva saját családjának, egyházának vagy szektájának börtönébe. Ugyanígy funkcionál a házi erőszak. E tekintetben is olyan börtönben él a nő, amelyből nincs egykönnyen menekülés.

A felelősség az erőszak mindezen formáiért visszahullik a társadalomra, részben átöröklött, alkalmatlan struktúrái miatt, részben pedig azért, mert mind ezen erőszak a társadalom kellős közepén mehet végbe. A dolgok ez az állás ki hívás a kollektív lelkiismeret számára, és azt követeli, hogy újból meghatározzuk azokat az értékeket, amelyeknek érvényesülniük kell a társadalomban.

Áttörni a hallgatás falát

Az *I. Pánafrikai Kongresszus* előkészítése során, 1989-ben „az afrikai nő és a szexuális” témát osztották ki nekem. Em lék szem még el ső, ter mé-

szete re ak ci óm ra: Más té má t ké rek! Minden esetre ezzel csodálkozást váltottam ki, és így esett, hogy Lumumbasiba érkezve éppen ez a téma volt a csomagomban. Szenvedésem aztán azzal kezdődött, hogy előjáróim megtiltották, hogy a házban csoportmunkára hívó hirdeteményeket tegyek ki. Senki se lássa, hogy egy apácamerészel hozzányúlni a szexproblémáihoz!

A munkaközösségembe tartó nők viszont örültek, hogy végre véleményt cserélhetek erről a kényes témáról. Szakértőket kérdezünk meg a szexualitás különböző vonatkozásairól – de jól lehet egyek voltak abban, hogy elő akarjuk mozdítani a programot, voltak olyan nők is, akik röstelkedtek, és nem mertek kérdezősködni ezekkel a férfiaknak, akik gyakran nálunk fiatalabbak voltak. A munkaközösség számára az volt a fontos, hogy szóba elegendjek fiatal iskolás lányokkal és egyházközségekbeli lányokkal és fiúkkal. Ezek részben igen megindító találkozások voltak, mert a fiatalok kések voltak arra, hogy felnőttek jelenlétében tabukat törjenek meg. Ettől kezdve volt lehetőség arra, hogy a szexualitásról beszéljenek Lumumbasiteológusnőivel.

„Lelkiatyák” vádolása

Csoportosan beszélgetni – egy dolog, s más dolog a társadalmi és az egyházi élet minden sikján kiellengetni a szexuális visszaéléseket. Nem rég levelet kaptam drótpostán azzal a kéréssel, hogy foglaljak állást azokkal a meg erőszakolókkal kapcsolatban, amelyeket világszerte 23 országban követtek el katolikus papok apácákkal szemben. A beszámoló, amely *Maura O'Donohue* amerikai apácától és orvosnőtől származik, igen megterhelő a katolikus egyházra nézve. Drámai, hogy a meg erőszakolásnak ez a formája ugyanúgy funkcionál, mint a családon belüli incestus, és senki sem érzifeljogosítva magát arra, hogy Isten egyik emberét, egy „lelkiatyát” bevádoljon. Egyházuk iránti tiszteletből a nőknek tartaniuk kell a szájukat.

Egy, a Vatikánhoz be nyújtott peticcióban most olyan afrikai apácákról van szó, akik a klérus által elkövetett megerőszakolás áldozatai lettek. Kétségtelenül megerőszakolásokról van szó, de vannak olyan esetek is, amikor az apáca olyan tettesnek megy lépre, aki szükség helyzetben pénzzel és élelemmel támogatja az illető apácaszület és testvéreit. Ami a papokat illeti, úgy tűnik, inkább meghatáro-

zott apácákkal és bűntársakkal folytatott nemi viszonyról van szó, semmint tulajdonképpen értelembe vett megerőszakolásról. Mindenesetre ez minden tekintetben nehéztétel, mivel az afrikai nők csak a legkritikább esetben mernek szábatlanul kapcsolataikról beszélni.

Amikor Afrikáról van szó, nem szabad ki zárólag a katolikus papokra gondolni, hiszen léteznek áldozatai a protestáns vagy szabad egyházi pásztoroknak és egyházi előjáróknak is, akik azzal az ürüggyel kényszerítettek „Isten emberével” folytatott „áldott viszonyra” szerencsétlen nőket, hogy terméketlenségük ellen akarják harcolni. Ha most Lumumbasiban egy jelentős szektavezért az egyik gyülekezet tagjellel nem ismerő szakgyilkos vádjával ítélik el, és azt jelenti, hogy végre átörök a hallgatás fálat. Arról is hallani, hogy nyomást gyakorolnak az áldozat családja ráan, hogy érdekekben, hogy az egyházon belül intézzék el a problémát, utalva Mt 18,15-17-re: „Ha egy testvér vétkezett, négy szemközt figyelmeztessék...”

S az erőszak áldozatává vált fiatal nőt már is az a veszély fenyegeti, hogy elpusztul a névtelenségben!

Ajohizeműségkihasználása

Anne Nwegej Kaus más példát mond arra, hogyan használják ki híveiknek a vitásat a szekták prédikátorai. Az egyik asszony, akinek házassága évek óta gyermektelen volt, rettenetesen szenvedett terméketlensége miatt. A pár felkereste lelkipásztorát, aki az asszonnyal be zárkozott egy félre eső templomban, hogy csodálatosan jenek ki Istentől. Miután rávette az asszonyt, hogy levetkőzzék, „Isten emberével” egytőjást helyezett a hüvelyébe, majd minden lehetséges tárgyat, amelyek állítólag termékenységet eredményeznek, végül pedig nekikészült, hogy megerőszakolja. Ebben a pillanatban vált világszerte az asszony számára, hogy családaldoztal lett, és segítségül hívta férjét, az pedig bevádolta „Isten emberét” – tekintet nélkül arra az erkölcsi és vallási nyomásra, amely rá akarta venni, hogy ne tegyen kárt a szekta jó híreben.

Az a tény, hogy bekapcsolták az igazságszolgáltatást, mutatja, hogy a nők végre elég bátrak ahhoz, hogy pert indítsanak, és igénybe vegyék a jog és a törvény eszközeit. Az afrikai nő a leg jobb úton halad afelé, hogy legyőzze az erőszakot – ankará nyában, ahogyan maga mögött tudja hagyni a tudatlanságot és a hallgatást,

ahogyan képes anyagi felelősséget vállalni, s ahogyan jelen van mindennél, ahol döntést hoznak. Ehhez természetesen az is hozzátartozik, hogy szabadon élhesse meg szexualitását!

Igazságosságra és békére nevelés – a nők mozgósítása

Az ENSZ felfogása szerint a nők nélkül egyáltalán nem lehetnéges emberifejlesztés. Az ENSZ-nek két szervezete dolgozik célzatosan a nők ügyéért: az UNIFEM, az *ENSZ Női Fejlesztési Alapja* mindenekelőtt vidéki nők számára finanszíroz programokat, az INSTRAW, a *Nők Támogatásának Kutató- és Oktatóintézete* pedig a nők teljes körű politikai, gazdasági és társadalmi életének előmozdítását szeretné támogatni. Az effajta erőfeszítések segíthetnek abban, hogy mozgósítsuk az afrikai nőket – felteve, hogy megvan bennük az akarat az összefogás rászabódásuk érdekében.

Az afrikai nők missziója, nagy feladata az, hogy az élet minden területén legyőzzék az erőszakot. Ma még nehező logefféle misszióról beszélni, mivel az afrikai nők egész társadalmi-kulturális világát női önértékük tagadása hátrózza meg. Sok afrikai család eltartósan a férj és nő, a házaspár és a (nagy-) család konfliktusában.

Az *Afrikai Teológusnők Köre* fontosnak tartja, hogy új módra érkezzék a női lét a társadalomban. Ebbe bele tartozik a gondolkodás mód megváltoztatása, aminek mindenekelőtt magukra a nőkre kellene hatnia. Az afrikai nőknek meg kell tanulniuk teljes értékű embernek elfogadni magukat, olyanoknak, akiket Isten szeret és akar. Tudniuk kell, hogy számukra is készült ez a világ, és jöhetnek ahhoz, hogy benne éljenek. Végezük nekik az ellen, hogy személyükkel visszaéljenek – ugyanis a nők még túlságosan gyakran valósággal szerelmeseik áldozati szerepükbe, és ezzel kínzóik cinkosává válnak. Nem szabad többé átoknak tekinteni, ha lány születik a családban. A nő csak annyira fogja tudni erőszakmenteségre nevelni gyerekeit, amilyen mértékben maga is „megbékült”. A Krisztusba vetett szabatódító hiterő adhat nekik ehhez, ha nyitott a Szentlélek működésére. A jobb jövőbe vetett remény nem menlel ara, hogy öltett kezekkel ülünk, hanem elmélyít bennünk azt a meggyőződést, hogy ha összefogunk, jó úton járunk.

Forrás: Publik-Forum, 2002/2